

STREEFBEELD IS GEEN 'WISHFUL THINKING'
MAAR 'AMBITIEUS EN HAALBAAR'

CHEMIE FLOREERT IN 2030

De Nederlandse chemie is onderdeel van het ARRA-cluster, het grootste en meest geïntegreerde chemiecluster ter wereld. Op de foto de Rijn bij Duisburg.

FOTO: CORBIS

Het recent verschenen *Streefbeeld voor de Nederlandse chemische sector in 2030* van de Topsector Chemie, samen met de VNCI samengesteld in opdracht van EZ, laat een rooskleurig beeld zien. Het illustreert wat er over vijftien jaar bereikt kán zijn en onder welke randvoorwaarden. Boegbeeld Gerard van Harten: "Zonder stippen op de horizon is er geen richting. Zonder richting ga je nergens heen."

Tekst: Henk Engelenburg

De Nederlandse chemiesector floreert in 2030, zo staat te lezen in *Streefbeeld voor de Nederlandse chemische sector in 2030*. De omzet is gestegen (naar 84 miljard euro), evenals de onderzoeksbestedingen (gemiddeld 1,4 procent van de omzet), er is risicodragend kapitaal beschikbaar en vijftien starters zijn commercieel gaan produceren (zie verder kader). Dit 'Streefbeeld' is door de Topsector Chemie, in samenwerking met de VNCI, samengesteld op verzoek van het ministerie van Economische Zaken. Het geeft de positie van de Nederlandse chemiesector in 2030 weer; dat wil zeggen: de positie van de chemieclusters, de wetenschap, de kennisinstellingen én van de rubber- en kunststofindustrie. De andere acht Topsectoren presenteren binnenkort eveneens een

streefbeeld. Het streefbeeld is geen "wishful thinking" maar is "ambitieuus en haalbaar", zegt Gerard van Harten, boegbeeld van de Topsector Chemie. "Zonder stippen op de horizon is er geen richting. Zonder richting ga je nergens heen. Het formuleren van de visie van de Topsector Chemie en de instelling van één TKI Chemie met kennis- en innovatieagenda's heeft geleid tot actieve betrokkenheid van bedrijven en wetenschap. Op identieke wijze illustreert het streefbeeld dat er iets moet gebeuren en welke randvoorwaarden vervuld moeten worden door bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid."

Mondiaal weer aansluiten

Het haalbare aspect is volgens Van Harten dat het beeld een groeipotentieel voor de chemiesector

DE CHEMIE IN 2030

- De omzet van de chemische industrie in Nederland komt op circa 84 miljard euro uit (2014: 49 miljard), exclusief 13 miljard omzet van de rubber- en kunststofsector. De gemiddelde jaarlijkse omzetgroei is 3%, in lijn met de afgelopen periode.
- Door de forse stijging van de omzet ontstaat een eveneens forse stijging van de onderzoeksbestedingen. Chemiebedrijven besteedden in 2012 gemiddeld 1,1% van de omzet aan onderzoek en ontwikkeling. Het percentage gaat naar 1,4% in 2030, tot een bedrag van 1,2 miljard euro. De innovatiegraad stijgt naar 80% (2012: 65%).
- Voor risicodragend kapitaal, al dan niet voor innovatiedoelinden, kan de industrie putten uit diverse bronnen, onder meer een actieve *venture capital*-sector. De campussen huisvesten jaarlijks tien nieuwe starters. In de periode tot 2030 zijn vijftien starters op commerciële schaal gaan produceren, waarvan twaalf in Nederland.
- 80% van de productie betreft export (circa 75% in 2013).
- De meeste grootschalige productie-installaties in de huidige clusters (2014) zijn in 2030 in verjongde vorm behouden.
- Het aantal werknemers blijft gelijk: 45.000 in de chemie, 31.000 in rubber- en kunststof. Hun opleidingsgraad stijgt van 1 op de 4 werknemers (2012) met een hbo/wo-opleiding naar 3 op de 4 (inclusief rubber- en kunststof).
- De grondstoffen zijn voor 75% fossiel, 15% biogebaseerd en 10% (chemisch) gerecycled.
- De doelstelling van 40% reductie van CO₂-emissie (ten opzichte van 2005) is gehaald.
- De industrie heeft geïnvesteerd in kleine decentrale productie-eenheden (bij de klant) en heeft voor de verwerking van biogebaseerde grondstoffen aansluiting gezocht bij agro- en chemielocaties.

RANDVOORWAARDEN

Om de chemische industrie te laten floreren, zijn een aantal beleidsmatige randvoorwaarden nodig:

- Europa heeft de bronnen waaruit het zijn energie betreft gediversifieerd en haar interne energiemarkt verder ontwikkeld, met als gevolg een hoge liquiditeit en voorzieningszekerheid.
- De Europese wetgeving die betrekking heeft op de chemiesector heeft een grondige revisie ondergaan, waardoor de lasten voor bedrijven niet hoger zijn dan in andere regio's in de wereld.
- Europa heeft een vooruitstrevend R&I-beleid gevoerd gericht op verduurzaming, en heeft daardoor een internationaal leidende rol in kennisontwikkeling op chemisch, proces-technologisch en polymeer-gebied.
- De steden rond de clusters zijn uiterst aantrekkelijk als woonlocatie voor kenniswerkers.

beschrijft, "terwijl iedereen vijftien jaar terug dacht dat de chemie binnen afzienbare tijd uit Nederland zou zijn verdwenen. Chemie blijkt echter te belangrijk om af te schrijven, vanwege de grote verwevenheid met andere sectoren en het verdienmodel van Nederland en Noordwest-Europa." Het ambitieuze aspect is dat de groei moet komen uit onder meer een toename van de investeringen in onderzoek en ontwikkeling naar 1,2 miljard op jaarbasis. Van Harten: "Daarmee krijgen we weer aansluiting op het mondiale niveau. We hopen dat de chemiebedrijven in Nederland hun R&D-bestedingen in deze zin opvoeren, want dan gaan ook de publieke middelen mee." Die hoop is volgens Van Harten niet ijdel, want hij heeft "aanwijzingen" dat de investeringen in innovatie kunnen toenemen. "De chemie in Nederland heeft een aantal uitstekende uitgangspunten. De Topsector heeft op grond daarvan in het transitieplan (*Transitieplan Chemie maakt het verschil* – red.) een aantal aansprekende projecten aangekondigd en is nu volop in de weer om die uit te werken tot aantrekkelijke proposities." Die projecten hebben, aldus Van Harten, het "unique selling point" van de Nederlandse chemie gemeen: een mondiale concurrentiepositie op basis van een uitstekende waardeketen die met

Europa de grootste en meest vooruitstrevende consumentenbasis ter wereld bedient. De Nederlandse chemie behoort immers tot het ARRRRA-cluster (Antwerpen, Rotterdam, Rijn- en Ruhrgebied), het grootste en meest geïntegreerde chemiecluster ter wereld. Van Harten spreekt van een uniek ecosysteem waar productie, wetenschap en consumenten bijeen liggen op een afstand van maximaal drie uur rijden. "Het meest innoverende ontstaat als je dicht bij elkaar zit en snel kunt schakelen. Deze kracht moeten we nog veel meer in de wereld verkondigen en ondersteunen met een grotere inzet op innovatie."

Innovatie versnellen

Meer innovatie moet leiden tot meer startende bedrijven die de pijplijn aan nieuwe chemieproducten in wording vullen. Daarmee ontstaat aanbod van durfkapitaal van *venture capital*-maatschappijen, zoals het streefbeeld beschrijft, die tot op heden niet actief zijn voor de Nederlandse chemie – simpelweg door gebrek aan aanbod van innovatieve producten. Als de sector gaat versnellen op innovatie, ontstaat meer druk op de overheid om actiever de randvoorwaarden te vervullen, onder meer door regels en voorschriften aan te passen. Van Harten: "Door de Topsector heeft de over-

'De chemie in Nederland heeft een aantal uitstekende uitgangspunten'

heid al meer dan voorheen betrokkenheid bij de chemie. Maar de overheid is groot en kent vele schijven. Hoe de overheid, ook op regionaal niveau, mee te krijgen in het versnellen van veranderingen, daar ligt inderdaad een uitdaging." Van Harten noemt het ten slotte "opvallend" dat het aandeel duurzame chemie is bepaald op 15 procent biogebaseerd en 10 procent (chemisch) gerecycled. "Dit verwachten we op grond van een doorlopende ontwikkeling. Het plaatst de discussie over biogebaseerd en circulair in een realistisch perspectief, aangezien we in de sector steeds het idee koesteren dat biogebaseerd onze sector over vijftien jaar dramatisch zal hebben veranderd. Het zou natuurlijk mooi zijn als die 15 procent het dubbele zou zijn. We kunnen echter geen rekening houden met *disruptive technologies*, want die kun je niet kwantificeren." ■

Het 'Streefbeeld' is te downloaden via www.vnci.nl/nieuws/publicaties